

Dr hab. Antoni Buraczewski, em. prof. nadzw.
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Wydział Leśny

15.11.2024 r.

Recenzja

pracy doktorskiej mgr inż. **Justyny Radomskiej**

pt. „ Struktura powiązań gospodarstwa leśnego z otoczeniem gospodarczym na przykładzie Nadleśnictwa Kozienice”, wykonanej pod kierunkiem naukowym Pana prof. SGGW dr hab. Lecha Płotkowskiego

1. Podstawa opracowania recenzji

Pismo od Rady Dyscypliny Nauki Leśne Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, na podstawie uchwały nr D-85-RDNL-72024 z dnia 17 września 2024 r.

Recenzja ma stanowić element postępowania o nadanie Pani mgr inż. Justynie Radomskiej stopnia naukowego doktora nauk w dziedzinie nauki rolnicze, dyscyplinie nauki leśne.

Ocena rozprawy doktorskiej została dokonana przez pryzmat spełnienia wymagań merytorycznych i formalnych stawianych pracom doktorskim.

1. Celowość podjętej problematyki badawczej

Autorka trafnie zidentyfikowała problem badawczy. Tematyka badawcza wybrana przez Doktorantkę należy do istotnych i aktualnych, w szczególności ze względu na kwestie znaczenia gospodarki leśnej w stronę szczebla lokalnego, w obecnych tendencjach oczekiwań społecznych. Chociaż jednostkowe badania w tym zakresie, które przywołuje w pracy, były prowadzone, to jednak dotyczyły innych zagadnień. Jak zaznacza Autorka „wciąż brakuje badań i analiz z zakresu ekonomiki leśnictwa, a w szczególności znajomości powiązań leśnictwa z otoczeniem społeczno-gospodarczym”.

Istotnym aspektem badań jest weryfikacja geografii powiązań gospodarczych nadleśnictwa z innymi sektorami (zagadnienie „wyjścia i wejścia” strumieni) w dwóch okresach (2010 i 2017 rok). Dotyczą one funkcjonowania złożonych układów gospodarczych, do których badania służy przede wszystkim analiza przepływów międzygałęziowych. Oceny dokonywane za pośrednictwem bilansów przepływów międzygałęziowych umożliwiają i poszerzają perspektywę badawczą uwzględniając pozycję badanych grup produktów w gospodarce, a także ich współzależności. Należy podkreślić, że wyniki badań krajowych wskazują na trudności prowadzenia analiz z tego zakresu.

2. Temat rozprawy, zakres, hipotezy badawcze

Sformułowany temat w tytule pracy zawiera zakresy: przedmiotowy i podmiotowy. Tytuł/temat odpowiada treści pracy. Wynika z niego, że przedmiotem zainteresowania Doktorantki jest układ i zmienność w czasie elementów gospodarstwa leśnego z otoczeniem gospodarczym na przykładzie

 1

Nadleśnictwa Kozienice.

Tematyka pracy nie jest nowa, jednak w zakresie ekonomiki leśnictwa mamy do czynienia z dość skąpą bazą wiedzy, co wskazuje na lukę w tym zakresie i uzasadnia w pełni podjęcie badań. Wybór tematu należy uznać za właściwy.

Organizacja Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe wraz z podległymi jej jednostkami jest bardzo dużą zbiorowością. W związku z tym badania prowadzono na tzw. próbie incydentalnej. Reprezentatywność próby jest zapewniona, bowiem jej struktura odpowiada znaczącym właściwościom zbiorowości, jaką są Lasy Państwowe. Do badań przyjęto podmiot reprezentatywny. Nakłaniała do tego typologia wszystkich zagadnień, cech, wskaźników, układów, w odpowiednich ilościach, jakie powinny być zbadane.

Wybór jednostki Lasów Państwowych do badań jest logiczny. Zestaw jednostek powiązanych biznesowo, ich struktury, wielkości przepływających strumieni oparto na sprawdzalnych danych i źródłach urzędowych (praca zawiera ich wykaz).

Przedmiotem badania jest opisanie funkcjonowania mechanizmów gospodarczych (produktowych) i społecznych wewnątrz podmiotu (nadleśnictwa) oraz jego powiązania w tym zakresie z kontrahentami, obszarem badania natomiast - obszar geograficzny wyznaczony przez zakres, głównie rzeczowy.

Jako **zakres czasowy** w pracy przyjęto dwa okresy obrachunkowe, tj. lata 2010 i 2017. Przyjęcie tego okresu wydaje się być ogólnie poprawne ze względu na możliwe zmiany rozmiaru zadań gospodarczych, realizowanych przez Nadleśnictwo, jak też geografie jego powiązań z kontrahentami.

Autorka, uwzględniając dotychczasowy stan wiedzy w zakresie związków pomiędzy leśnictwem a otaczającym je zapleczem gospodarczym sformułowała trzy hipotezy badawcze:

1. Zmiana skali działalności gospodarczej Nadleśnictwa Kozienice prowadzi do zmiany w strukturze jego powiązań z innymi sektorami gospodarki narodowej.
2. Zwiększenie skali działalności gospodarczej Nadleśnictwa Kozienice przyczynia się do rozwoju dostawców oferujących Nadleśnictwu dobra i usługi.
3. Zwiększenie skali działalności gospodarczej Nadleśnictwa Kozienice przyczynia się do rozwoju odbiorców dóbr leśnych.

Aby zweryfikować wyznaczone hipotezy badawcze wyznaczyła cele szczegółowe.

W podjętej próbie ustosunkowania się do postawionych hipotez Autorka oparła się głównie na materiałach wtórnych - analizowała i przetwarzała dane z istniejących źródeł (głównie zweryfikowanych sprawozdań finansowych, danych GUS), zapewniających wiarygodność danych. Daje to możliwość dokonywania różnych analiz czy replikacji wyników.

Autorka, do szczegółowej analizy założonych celów badania, wzorując się na cytowanych źródłach literaturowych, opracowała mikroekonomiczny model. Model stanowi niejako konstrukcję dającą podstawę określenia rodzaju i skali

powiązań Nadleśnictwa z otoczeniem gospodarczym oraz społecznością lokalną i bazuje na wyodrębnieniu specjalnych jednostek. Jednostki te, podobnie jak przywoływani w pracy autorzy, nazywa kręgami i określa jako krąg wewnętrzny oraz krąg zewnętrzny.

Należy zaznaczyć, że Doktorantka podjęła próbę nie tylko rozpoznania struktury powiązań leśnictwa z otoczeniem, ale również porównała powiązania leśnictwa ze środowiskiem (kręgami) w dwóch różnych gospodarczo sytuacjach. Sprawdziła, czy zmiana zakresu działalności gospodarstwa leśnego ma wpływ na rozmiar i strukturę powiązań leśnictwa z otoczeniem, co stanowi jeden z podstawowych elementów rozprawy.

Wybór metody opracowania jest uzasadniony z punktu widzenia celu badania i jakości osiągalnego materiału.

3. Ocena formalna rozprawy

Praca obejmuje ogółem 152 strony, 34 tabele i 42 ryciny. Dzieli się na 9 rozdziałów (ze Wstępem i Spisem literatury), brak jest spisu tabel i rycin. Treść rozdziałów jest zgodna z nagłówkami. Podział na rozdziały i podrozdziały jest adekwatny do tematu i celu pracy oraz poprawny merytorycznie i formalnie.

Struktura logiczna rozprawy, oparta na prezentowanych w niej treściach została w sposób właściwy podporządkowana jej tytułowi i przyjętym założeniom badawczym. Treści są logicznie rozmieszczone w planie pracy (z zastrzeżeniem), stąd jej strukturę ogólnie należy ocenić pozytywnie.

W pracy można wyróżnić dwie części: (1) teoretyczną, która składa się z rozdziałów 1- 4 (Wstęp, Przegląd literatury, Charakterystyka obiektu badań (przyrodnicza i otoczenia), Cel i zakres); (2) praktyczną, obejmującą rozdziały 5 - 8 (Metodyka, Wyniki badań, Dyskusja, Podsumowanie i wnioski).

W części teoretycznej Doktorantka na podstawie analizy literatury przedstawiła efekty swoich dociekań naukowych. Omówiła te obszary, które są potrzebne do realizacji postawionego celu pracy.

Nie wnikając w szczegóły treści tej części, należy wskazać, że już we Wstępie zaznaczyła, że na potrzebę zbadania oraz syntetycznej oceny działalności leśnej na tle gospodarki lokalnej przemawia wiele czynników, w szczególności świadomość jej wpływu na rozwój regionów wiejskich. Dodatkowo wyniki sektora leśnego mogą mieć istotny wpływ na akceptację społeczną gospodarki leśnej, a ich analiza jest w stanie dostarczać informacji niezbędnych do opracowania stabilnej polityki leśnej.

Literatura ma charakter interdyscyplinarny, co oznacza, że aby osiągnąć cel, Autorka sięgała po literaturę z różnych obszarów nauki. Należy ocenić to pozytywnie.

W dość bogatym przeglądzie literatury omawia opinie wielu tak polskich, jak i angielskojęzycznych autorów o przydatności analizy input-output w badaniach sieci powiązań w gospodarce. Naukowcy w Polsce i za granicą od lat badają zachodzące procesy gospodarcze przy użyciu tej metody. Współczesne

bilanse przepływów międzygałęziowych są kontynuacją idei modelu input-output Leontiefa. Analiza przepływów międzygałęziowych jest rachunkiem makroekonomicznym, opisującym stan i strukturę złożonych układów gospodarczych.

Chodzi o to, że gospodarka, czy to narodowa, czy regionalna składa się z powiązanych ze sobą sektorów, a powiązania te wyrażają się przepływającymi między nimi strumieniami dóbr, usług i środków pieniężnych.

Ustalenie powyższych zależności wymaga według Doktorantki sporządzenia tablicy przepływów międzygałęziowych (macierzy), zawierającej dane liczbowe charakteryzujące działalność gospodarczą poszczególnych sekcji w danym okresie. Szachownicowy układ danych o nakładach i wynikach poszczególnych sekcji gospodarki, pozwala na ich dwojakie rozpatrywanie. Z jednej strony jako wytwórcę dóbr i usług, z drugiej zaś jako odbiorcę.

Powołując się na autorów Doktorantka zauważa, że ustalenie siły powiązań międzygałęziowych na podstawie jednostek fizycznych jest znacznie trudniejsze do osiągnięcia, chociażby ze względu na trudności w sprowadzeniu wytwarzanych produktów do jednej fizycznej jednostki przeliczeniowej. Znacznie częściej zatem można spotkać analizy nakładów i wyników wyrażone wartościowo.

Również międzynarodowe badania, skupiające się wokół leśnictwa, wykorzystujące analizy przepływów międzygałęziowych wyjaśniały znaczenie sektora leśnego dla gospodarek regionalnych oraz narodowych.

Doktorantka zaznacza, że przy wykorzystaniu analiz input-output prowadzono badania nad gospodarką leśną prowadzono także m.in. w Zakładzie Ekonomiki Leśnictwa Wydziału Leśnego SGGW w Warszawie, również w Instytucie Badawczym Leśnictwa w Warszawie.

W podsumowaniu przeglądu literatury wskazuje na wiele możliwych zastosowań tej analizy w badaniach sektora leśnego.

Można zauważyć, że w wyniku badania literatury Doktorantka zwróciła też uwagę m.in. na:

- znaczenie gospodarcze i społeczne leśnictwa, w szczególności powiązań biznesowych nadleśnictw z przedsiębiorcami, samorządami, społecznością lokalną;
- sugestie autorów w zakresie pełniejszego poznania powiązań nadleśnictw z otoczeniem społeczno-gospodarczym poprzez analizę przepływów międzygałęziowych.

W pracy w ramach przeglądu literatury omawiane jest również miejsce leśnictwa według jednolitej klasyfikacji działalności gospodarczej w Polsce. Doktorantka wskazuje, że dział „Leśnictwo i pozyskiwanie drewna” nie należy do obszernych, co przekłada się na jego prosty podział.

W podrozdziale „Operacje gospodarcze w działalności nadleśnictw” określenie „transakcje”, będące istotnymi z punktu widzenia niniejszej pracy, przyjęto jako równoznaczne z definicją operacji gospodarczych.

Opisując zależności w polskim sektorze leśnym Doktorantka podkreśla, że „całościowy efekt sektora leśnego dają relacje między poszczególnymi jego elementami, a nie ich agregacja. Sektor należy postrzegać jako system.

Ta perspektywa zaznacza współzależności między elementami systemu oraz między systemem, a środowiskiem zewnętrznym. Współzależności integrują procesy biologiczne z działalnością przemysłową, łącząc ekologię z funkcjami społeczno-ekonomicznymi”.

Przedstawiając rolę otoczenia w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa, Doktorantka wskazuje na ważność oceny środowiska zewnętrznego w jakich działa przedsiębiorstwo. Powołując się na Sławińską i Witczaka (2008) podkreśla, że analiza działalności obiektu gospodarczego łącznie z otoczeniem jest zalecana w badaniach naukowych. Zakłada się bowiem, iż przyczyna może generować kilka skutków jednocześnie, co więcej, między przyczynami i skutkami pojawiają się powiązania oraz wzajemne zależności.

W rozdziale 3. - charakterystyce obiektu badań, Autorka dokonuje przeglądu uwarunkowań środowiskowych działalności badanego podmiotu, tj. opis przyrodniczy terenu Nadleśnictwa i jego wielowymiarowego otoczenia (ekonomiczne, techniczne, społeczno-kulturowe). Zwraca uwagę na fakt, że pomimo wzrostu zapotrzebowania na pozaprodukcyjne funkcje lasu nie maleje popyt na jego funkcje produkcyjne (głównie na drewno).

4. Cel i zakres pracy

Poza wcześniej przedstawionymi motywacjami celu badań należy wyraźnie podkreślić, że Doktorantka, powołując się na dane źródłowe zaznacza, że jednym z ważniejszych zadań badawczych z zakresu ekonomiki leśnictwa jest rozpoznanie oraz określenie wartości powiązań leśnictwa z innymi sektorami gospodarki i z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Badania z tego zakresu są szczątkowe.

Określenie roli leśnictwa w gospodarce lokalnej i krajowej może wspomóc zastosowanie sprawdzonych metod analitycznych, między innymi analizy przepływów międzygałęziowych. Dotyczy to szczególnie badań nad efektem zmiany rozmiaru pozyskania i sprzedaży drewna przez nadleśnictwa dla bliższego i dalszego otoczenia gospodarczo-społecznego.

Do weryfikacji postawionych hipotez i realizacji nakreślonych celów Doktorantka przedstawiła siedem etapów i zakresów prac badawczych. Ważne jest zaznaczenie, że zakres badań skupia się wokół transakcji popartych dokumentacją księgową. Nie obejmuje on świadczeń leśnictwa wobec społeczeństwa w postaci usług pozaprodukcyjnych.

Autorka zastrzega, że w badaniach pominięto powiązania Nadleśnictwa z otoczeniem, w zakresie świadczenia pozaprodukcyjnych funkcji lasu, brak bowiem rejestracji takich zdarzeń w dokumentach finansowo-księgowych Nadleśnictwa.

Na podstawie powyższych, syntetycznie wymienionych spostrzeżeń część wydzieloną jako pierwszą pracy oceniam jako prawidłową. Doktorantka omówiła te zagadnienia, które są niezbędne do realizacji

rozprawy. Można stwierdzić, że wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną oraz samodzielną umiejętność do prowadzenia pracy naukowej.

Część druga, do której zaliczyłem pozostałe rozdziały, ma charakter praktyczny i stanowi istotne osiągnięcie Doktorantki. W ogólnych założeniach metodycznych (rozd. 5.) Doktorantka zaznacza, że jednym z podstawowych elementów rozprawy jest „sprawdzenie czy zmiana zakresu działalności gospodarstwa leśnego ma wpływ na rozmiar i strukturę powiązań leśnictwa z otoczeniem”. Cel ten był myślą przewodnią czynności badawczych.

Rozdział „Podsumowanie i wnioski”

Autorka rozprawy zaznacza, że w swoich badaniach posiłkowała się wybranymi rozwiązaniami (koncepcja segregacji jednostek z otoczenia nadleśnictwa i koncepcja kręgów) autorów już wcześniej w pracy przywoływanych.

Jak już zaznaczono na początku recenzji, badania współzależności i powiązań gospodarstw leśnych z otoczeniem społeczno-gospodarczym opierają się na odpowiednim zaliczaniu obiektów rynkowej wymiany nadleśnictwa do odpowiednich kręgów.

Całość wyników działalności, jako strumień dóbr i usług materialnych, dzieli się w tym przypadku na dwie części: jedna część kieruje się do zakładów przemysłowych stanowiących dalsze otoczenie Nadleśnictwa – tworząc krąg zewnętrzny, część druga natomiast służy zaopatrzeniu ludności lokalnej w drewno (użytkowe i opałowe) i produkty uboczne, zaopatrzeniu rzemiosła itp., czyli tworzy tzw. krąg wewnętrzny.

Z kolei w przeciwną stronę (do Nadleśnictwa) z obu kręgów: (1) płynie strumień pieniądza za dostarczone produkty oraz (2) kręgi dostarczają czynników produkcji, głównie w formie pracy (zwłaszcza krąg wewnętrzny) oraz technicznych środków produkcji (krąg zewnętrzny i krąg wewnętrzny), za co otrzymują pewien dochód pieniężny.

Kryteria wyboru nadleśnictwa odpowiadającego wymogom metodyki, oraz przypisanie przedsiębiorców do kręgów wewnętrznego i zewnętrznego należy uznać jako poprawne.

Do określania rodzaju i skali powiązań gospodarczych badanego Nadleśnictwa utworzono model powiązań gospodarczych. Powiązania między Nadleśnictwem Kozienice a otoczeniem pomierzono według dwóch kryteriów: liczby oraz wartości transakcji gospodarczych.

Kierunki przepływu dóbr i środków pieniężnych pomiędzy Nadleśnictwem, a kręgami wewnętrznym i zewnętrznym, kształtowanie się liczby oraz wartości transakcji zawieranych z kontrahentami w badanych latach przedstawiono na rycinach.

Dane do analiz pobierano z dokumentacji finansowo-księgowej Nadleśnictwa i jego Systemu Informatycznego oraz Bazy Internetowej REGON Głównego Urzędu Statystycznego.

Na podkreślenie zasługuje przyjęte w badaniach ograniczenia dotyczące kwalifikacji podmiotu gospodarczego do określonej sekcji i działu gospodarki

według działalności przeważającej czy kwalifikacji do danego kręgu na podstawie adresu siedziby przedsiębiorstwa.

5. Wyniki badań

Wątpliwości oceniającego budzi umieszczenie w Rozdz. 6. „Wyniki badań”, Podrozdziału 6.1. „Charakterystyka ekonomiczna Nadleśnictwa Kozienice” zawierający dalsze podrozdziały, które dotyczą przychodów i kosztów Nadleśnictwa. Już rozdz. 3. dotyczył charakterystyki Nadleśnictwa. Treść tych podrozdziałów zawiera częściowo dane z dokumentacji Nadleśnictwa. Proponuję zmienić miejsce podrozdziałów z tym tytułem, ewentualnie wyłączyć część dokonanych obliczeń (np. produkcja globalna Nadleśnictwa, zużycie pośrednie itd.) w osobny podrozdział.

Wyniki badań (około 44% objętości pracy) przedstawiają analizę założeń metodycznych. Scharakteryzowano: (1) powiązania Nadleśnictwa Kozienice z otoczeniem, kreowane nabywaniem dóbr i usług, (2) strukturę powiązań Nadleśnictwa z otoczeniem formowaną sprzedażą surowca drzewnego oraz (3) zmiany w strukturze powiązań Nadleśnictwa w latach 2010 i 2017.

Rezultaty analizy zawierają szczegółowe wyniki w formie opisowej, uzupełniane licznymi tabelami i rycinami (schematy, mapy).

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na silne powiązania Nadleśnictwa Kozienice zarówno z kręgiem wewnętrznym jak i zewnętrznym. Stwierdzono, że struktura powiązań Nadleśnictwa Kozienice z innymi sektorami gospodarki narodowej w analizowanych latach uległa zmianie, na bardziej zróżnicowaną w przypadku dostaw i bardziej uproszczoną w przypadku odbiorców dóbr leśnych.

Jak podkreśla Doktorantka „...wbrew przypuszczeniom, intensyfikacja produkcji leśnej i zwiększenie podaży surowca drzewnego na rynku lokalnym, nie przyczyniła się do wzmożonej współpracy z przedstawicielami biznesu w ramach kręgu wewnętrznego. Nadwyżka produkcji niemalże w całości została zaabsorbowana przez podmioty gospodarcze zlokalizowane w kręgu zewnętrznym. Taki stan rzeczy można uzasadnić faktem nasycenia lokalnego rynku drzewnego”...

W „Dyskusji” (Rozdz. 7.) Doktorantka przedstawiła syntezę swoich badań. Określając ogólnie - omówiła uzyskane wyniki w aspekcie przedstawionego problemu badawczego. Uwzględniła przy tym przesłanki teoretyczne dotyczące bezpośrednio lub pośrednio badań oraz obserwacje innych autorów.

Nawiązując do postawionych hipotez badawczych i wyznaczenia celów szczegółowych porównała ich założenia z osiągniętymi wynikami.

Wyniki badań potwierdziły hipotezę 1. Struktura powiązań Nadleśnictwa Kozienice z innymi sektorami gospodarki narodowej ulega zmianie na bardziej zróżnicowaną w przypadku dostaw i bardziej uproszczoną w przypadku odbiorców dóbr leśnych.

Doktorantka zaznacza, że należy pozytywnie zweryfikować 2. hipotezę badawczą, jednak w ograniczonym zakresie. Zwiększenie skali działalności gospodarczej Nadleśnictwa sprzyja rozwojowi dostawców dóbr i usług – jednak

 7

najbardziej jest to widoczne w obrębie kręgu wewnętrznego (podobne wyniki uzyskali inni badacze).

Podobnie, w ograniczonym zakresie można przyjąć 3. hipotezę badawczą. To podmioty gospodarcze tworzące krąg zewnętrzny stały się głównymi odbiorcami strumienia dóbr leśnych oferowanego przez Nadleśnictwo Kozienice w 2017 roku. Intensyfikacja produkcji leśnej i zwiększenie podaży surowca drzewnego na rynku lokalnym, nie przyczyniły się do wzmożonej współpracy z przedstawicielami biznesu w ramach kręgu wewnętrznego.

Rozdział „Podsumowanie i wnioski”

Jako wprowadzenie w tym rozdziale pracy Doktorantka wskazuje na sprzeczność interesów grup społeczno-gospodarczych w aspekcie gospodarki leśnej - konflikt pomiędzy dobrem wspólnym jakim są lasy a interesem grupy korzystających z produktów lasu (głównie surowca drzewnego). Jako przyczynę takiego stanu, autorka wskazuje ograniczoność opracowań polityki leśnej dotyczących społeczności lokalnej.

Badania koncentrowały się przede wszystkim wokół konsekwencji, jakie dla powiązanych z Nadleśnictwem Kozienice bliższych i dalszych sektorów gospodarki niesie ze sobą zwiększenie skali działalności gospodarczej w tej jednostce.

Na podstawie wyników pracy Doktorantka formułuje szereg stwierdzeń o charakterze podsumowującym. M.in.:

- wyniki przeprowadzonych badań wskazują na silne powiązania Nadleśnictwa zarówno z kręgiem wewnętrznym jak i zewnętrznym;
- działalność gospodarcza Nadleśnictwa Kozienice opiera się na lokalnych (z kręgu wewnętrznego) dostawach dóbr i usług oraz ogólnokrajowych rynkach zbytu;
- struktura powiązań Nadleśnictwa Kozienice z innymi sektorami gospodarki narodowej uległa zmianie, na bardziej zróżnicowaną w obszarze powiązań z podmiotami zaopatrującymi Nadleśnictwo w dobra i usługi niezbędne do prowadzenia gospodarki leśnej i uproszczoną w przypadku odbiorców dóbr leśnych.

Tak więc badania doktorantki mają wartość poznawczą. Stanowią przesłankę do dalszych, pogłębionych studiów.

Wykaz źródeł literaturowych (Rozdz. 9.), które m.in. posłużyły do określenia celu badań, zawiera 149 ponumerowanych pozycji oraz 6 tylko adresów internetowych (adresy wskazują lokalizację sieciową wersji).

Spis bibliograficzny obejmuje źródła polskojęzyczne i angielskie (ok. 40% ogółu). Według subiektywnej oceny można wyróżnić: około 21 % wydawnictw zwartych (w tym 80% polskich), 60% czasopism (54% polskich), 7% materiałów konferencyjnych (30% polskich), 12 % prac naukowych (88% polskich).

Analizując cytowaną i powoływaną literaturę należy stwierdzić, że została ona poprawnie dobrana. Niektóre pozycje posłużyły zapewne tylko do nakreślenia tła rozprawy. Jako recenzent zwróciłem również uwagę, na to, że literatura jest interdyscyplinarna co oznacza, że aby osiągnąć cel, Doktorantka sięgała po literaturę z różnych obszarów nauki. Oceniam to pozytywnie.

Źródła internetowe są numerowane co jest niekonsekwencją, ponieważ w treści pracy autorka stosuje zapis harwardzki.

Wszystkie rodzaje źródeł występują w jednym wykazie. Zasadnicza część spisu zawiera również źródła pozyskane z Internetu, chociaż oddzielnie występuje grupa adresów internetowych.

W otrzymanej wersji pracy brak jest spisu tabel i rycin.

6. Ocena rozprawy pod względem techniczno-edytorskim

Pod względem technicznym praca została napisana poprawnie (z pewnymi zastrzeżeniami). Pracę wzbogacają liczne tabele i ryciny (wykresy i rysunki). Autorka posługuje się zrozumiałym językiem.

Zauważalne jest niedokładne sprawdzenie przez Autorkę ostatecznej wersji pracy. Występujące drobne błędy o charakterze redakcyjnym, nie wpływają na zrozumienie przedstawionego w pracy tekstu.

Jednak ze względu na doskonalenie warsztatu naukowego należy wskazać Autorce pracy najważniejsze popełnione uchybienia.

- Błędem typograficznym o charakterze systematycznym w całym tekście pracy (również w tytułach, tabelach, rycinach) jest (1) zachowanie twardej spacji (tzw. „sierotek”) - spójników, zaimków, „liczb ze spacją” na końcu wiersza; (2) niepoprawna interpunkcja przy wyliczeniach wypunktowanych, szczególnie wielostopniowych przy wykorzystaniu automatyki przy ich tworzeniu (spis treści, tytuły, podtytuły, tabele, ryciny); (3) wyśrodkowanie zapisu w kolumnach, wierszach tabel; (4) nieuzupełnione podsumowania w tabelach (np. tab. 13, 25, 28).
- Błędem systematycznym jest niepoprawny zapis źródła lub jego brak pod tabelami i rycinami.
- Błędy przypadkowe, językowe: w skutek (s. 14), za równo (s. 47, 133); w główkach tabel, na rycinach, czasami w tekście: ilość kontrahentów, ilość transakcji (np. s. 47, 52).
- Błędy w konstrukcji tabel: tab. 24, kol. 6. zbędne powtórzenie, tab. 26, kol. 3. pominięcie jednostek, itp.
- W spisie literatury: brak niektórych elementów opisu bibliograficznego (np. nr 95, 137), niezachowana chronologia wykazu (nr 6 – 12), niepoprawny zapis źródła w postaci adresu (ze względu na zmienność informacji internetowych wymaga się podawania daty dostępu (w nr 95 jest podana data) oraz przy braku autora i tytułu podaje się tzw. *incipit* – pierwsze słowa tekstu lub jego fragmentu (szukamy hasła, nie adresu).

Wskazane w recenzji uwagi mają uwrażliwić Autorkę na większy krytycyzm wobec konieczności skrupulatnej, końcowej korekty pracy.

7. Uwagi ogólne

Ogólna ocena pracy jest pozytywna. Stwierdzam, że recenzowana rozprawa trafnie wpisuje się w dyscyplinę nauk leśnych – ekonomikę leśnictwa.

Najważniejsze cechy pracy:

- Praca została przygotowana w zgodzie z wymogami formalnymi stawianymi dysertacjom doktorskim, stanowi ona samodzielny dorobek naukowy.
- Doktorantka wykazała ogólną wiedzę teoretyczną w ekonomice leśnictwa.
- Pracę cechuje aktualność i istotność podjętej tematyki.
- Autorka rozpoznała lukę badawczą i sformułowała problem poznawczy, wybrała właściwą metodę analityczną oraz umiejętnie interpretowała wyniki. Tym samym potwierdziła umiejętność samodzielnej pracy badawczej.
- Praca ma walory zachęcające do dalszych badań.

W związku z powyższym uważam, że recenzowana rozprawa doktorska Pani mgr inż. Justyny Radomskiej spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim zgodnie z obowiązującymi przepisami, tj. Ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.), w związku z Art. 179 ust. 1. Ustawy z dnia 3 lipca 2018. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1669 ze zm.) i przedkładam ją do dalszego postępowania.

Wnioskuje o dopuszczenie Pani mgr inż. Justyny Radomskiej do kolejnych etapów postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora w dyscyplinie nauk leśnych.

